

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/17/2025
Identifikačné číslo spisu:	1422202003
Dátum vydania rozhodnutia:	28.07.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:1422202003.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T.. Z. R.F., narodeného X.X.XXXX, K., C. G. XXA, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Prachová & Pobijak, s. r. o., Bratislava, Pribinova č. 20, IČO: 50 491 300, proti žalovanému T.. M. R., O., narodenému XX.X.XXXX, zomrelému X.X.XXXX, o určenie neplatnosti závetu a príkazu na započítanie, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 22C/24/2022, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. októbra 2024 sp. zn. 14Co/76/2024, takto

rozhodol:

V dovolacom konaní p o k r a č u j e s právnu nástupkyňou pôvodného žalovaného T.. M. R., O., narodeného XX.X.XXXX, zomrelého X.X.XXXX, M. M., narodenou X.X.XXXX, J. Č.. XXXX/X, K..

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. októbra 2024 sp. zn. 14Co/76/2024 a rozsudok Mestského súdu Bratislava IV zo 6. novembra 2023 č.k. 22C/24/2022-97 zrušuje a vec vracia Mestskému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Bratislava IV (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 6.11.2023 č. k. 22C/24/2022-97 žalobu zamietol a žalovanému proti žalobcovi nepriznal nárok na náhradu trov konania. Žalobou doručenou súdu prvej inštancie dňa 30.5.2022, v spojení so zmenou žaloby pripustenou uznesením súdu prvej inštancie dňa 6.11.2023 sa žalobca domáhal, aby súd určil, že závet zo dňa 26.4.2012 poručiťky M.. Z. R., rod. Z., nar. XX.X.XXXX, zomrelej dňa XX.X.XXXX, je neplatný v časti, v ktorej sa žalobcovi nedostáva dedičského podielu zo zákona a aby súd určil, že príkaz na započítanie uvedený poručiťkou v závete zo dňa 26.4.2012, ktorý poručiťka zanechala napísaný formou notárskej zápisnice dňa 26.4.2012 u notára JUDr. Jany Mikušovej, pod č. N221/2012, Nz14740/2012, NCRI 15085/2012, je neplatný. Po právnej stránke súd prvej inštancie vec posúdil podľa §137 písm. d) CSP. v spojení s § 194 a § 161 CMP a dospel k záveru, že žaloba nie je prípustná. napriek tomu, že žalobca ako zákonný dedič namietal neplatnosť závetu v dedičskom konaní, ktorý bol spísaný vo forme notárskej zápisnice zo dňa 26.4.2012 a neplatnosť príkazu na započítanie uvedený v závete zo dňa 26.4.2012. Z dedičského spisu (65D/315/2021) súd zistil, že dedičský súd konajúci prostredníctvom povereného notára neodkázal žalobcu uznesením na podanie žaloby o určenie

neplatnosti závetu a určenie neplatnosti príkazu na započítanie spolu s určením lehoty na jej podanie tak, ako to požaduje § 194 ods. 1 CMP. Takýto postup predpokladá osobitný zákon (Civilný mimosporový poriadok), na ktorý odkazuje § 137 písm. d) CSP. Z toho dôvodu nemohol subsumovať podanú žalobu o určenie neplatnosti právnych úkonov - o neplatnosti závetu a o určenie neplatnosti započítania pod ustanovenia § 137 písm. d) CSP, preto ju pre procesnú neprípustnosť zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že napriek tomu, že žalovaný bol v konaní plne úspešný a mal by nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, nakoľko žalovanému v konaní žiadne trovy nevznikli, súd prvej inštancie v záujme rozumného usporiadania procesných vzťahov (čl. 4 ods. 2 CSP.) rozhodol tak, že žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 22. októbra 2024 sp. zn. 14Co/76/2024 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že správne súd prvej inštancie v prvom rade posudzoval procesnú prípustnosť žaloby, ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti závetu a určenia neplatnosti započítania na dedičský podiel. Pretože ide o žalobu o určenie právnej skutočnosti, správne zisťoval, či podanie takejto žaloby vyplýva z osobitného predpisu. Správne tiež uviedol, že týmto osobitným predpisom je v danom prípade § 194 CMP upravujúci postup notára v dedičskom konaní v prípadoch, ak rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností. V týchto prípadoch notár ako súdny komisár odkáže uznesením toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby podal žalobu na určenie spornej skutočnosti a v uznesení súčasne vymedzí žalobný návrh tak, aby obsahom petitu a tým predmetom budúceho sporu bola otázka skutková, nie otázka, ktorá zahŕňa aj právne posúdenie veci. Právne posúdenie sa má totiž vykonať v mimosporovom konaní o dedičstve. Možno preto dospieť k záveru, že v danom prípade petitom žaloby podľa § 194 CMP nemá byť určenie neplatnosti závetu a neplatnosti započítania, pretože žalobou podľa tohto ustanovenia sa má určiť sporná skutočnosť a na základe rozsudku o určení právnej skutočnosti je úlohou dedičského súdu vec právne posúdiť v tom smere, či je závet platný alebo neplatný. Žalobným petitom podľa § 194 CMP sa preto majú vyriešiť sporné skutkové otázky, ktoré majú vplyv na existenciu, či platnosť závetu a na platnosť započítania (kolácie). Z uvedeného vyplýva, že žaloba o určenie neplatnosti závetu a o určenie neplatnosti započítania nie je žalobou o určení právnej skutočnosti podľa § 194 CMP, pretože neobsahuje určenie konkrétnej spornej skutočnosti (skutkovej otázky). Odvolací súd tak zhodne so súdom prvej inštancie zastáva názor, že žaloba o určenie neplatnosti závetu a o určenie neplatnosti započítania nie je procesne prípustnou, a preto ju je potrebné bez ďalšieho vecného prejednania zamietnuť. Pokiaľ by v danom prípade žaloba znela na určenie sporných skutočností (napr. ktorými sú podľa obsahu žaloby absencia podpisu dvoch svedkov na závete alebo skutočnosť, že závet nie je napísaný vlastnou rukou poručiťky), tak v takom prípade by bola procesne prípustná, a to aj za stavu, že by na ňu nebol žalobca odkázaný dedičským súdom, pretože by nepochybne išlo o žalobu podľa § 194 CMP. Len pokiaľ by takáto žaloba bola podaná bez odkazu na jej podanie uznesením notára v dedičskom konaní, tak len vtedy by prichádzalo do úvahy prerušenie dedičského konania. V danom prípade však bolo dedičské konanie prerušené pre podanie žaloby, ktorá nezodpovedala § 194 CMP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Žalovanému, ktorý mal v konaní úspech, priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, domáhajúc sa zrušenia rozsudku odvolacieho súdu ako aj rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenia mu veci na ďalšie konanie. Odvolací súd nesprávne právne posúdil vec, keď založil svoje rozhodnutie na nesprávnej právnej otázke rozhodnej pre vyriešenie veci a zároveň skutkový stav veci vrátane skutkovej otázky subsumoval pod nesprávne právne posúdenie. V danej veci bolo potrebné uplatniť súdnou praxou pertraktovaný prístup v zmysle zákonnej povinnosti súdu posúdiť dôvodnosť tvrdeného nároku uplatneného žalobou podľa všetkých do úvahy prichádzajúcich hmotnoprávnych ustanovení v zmysle zásady „iura novit curia“ a rozhodnúť na základe skutkových zistení umožňujúcich podradiť uplatnený nárok pod inú hmotnoprávnú normu, než ako ju uvádzal žalobca. Platný závet alebo neplatný závet sú zložené právne skutočnosti. Skladajú sa totiž z určitých skutkových elementov (hypotéza právnej normy) a ich

právneho posúdenia (dispozícia právnej normy). Žalobca sa podanou žalobou síce formálne domáhal určenia neplatnosti závetu zo dňa 26.04.2012 poručiťky M. Z. R., rod. Z., nar. XX.X.XXXX, zomrelej dňa XX.X.XXXX a súčasne aj príkazu na započítanie, avšak v skutočnosti predmetná žaloba pozostávala z konkrétnych relevantných skutkových tvrdení a z nich implicitne vyplývajúcich skutkových otázok relevantných pre posúdenie právnej otázky platnosti závetu vo forme notárskej zápisnice. Žalobca v žalobe vymienil skutkové otázky relevantné pre vyriešenie platnosti závetu poručiťky, a to otázku započítania údajných darov poskytnutých žalobcovi zo strany poručiťky a súčasne absencie podpisov dvoch nezávislých svedkov na notárskej zápisnici. Žalobca poukazoval na skutočnosť, že poručiťka sama v závete uviedla, že finančné prostriedky poskytla žalobcovi a jeho rodine, čo znamená, že by sa na takéto započítanie nemalo prihliadnuť. Zároveň sa žalobca v rámci žaloby a nasledovných vyjadrení vyjadril k nepravdivému a klamlivému zavádzaniu poručiťky o ďalších údajných daroch pre žalobcu ako byt, auto či záhrada. Žalobca súčasne uvádzal ďalšie relevantné skutkové tvrdenia ohľadom darov, ktoré boli poručiťkou poskytnuté práve žalovanému. Skutkový stav v podanej žalobe rozviedol aj v ohľade formálnych nedostatkov notárskej zápisnice, ktorou bol závet spísaný, a to najmä v chýbajúcich podpisoch nezávislých svedkov v rámci jej vyhotovovania a absencie vlastnoručného podpisu poručiťky. Súd nesprávne posúdil podanú žalobu a na základe príliš formalistických úvah rozhodol arbitrárne a nezaoberal sa meritom veci, na základe čoho žalobu z dôvodu procesnej neprípustnosti zamietol. Dovolateľ podporne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Cdo 268/2019 z 25.11.2020, R 14/2021. Zo samotného petitu žaloby síce vyplýva, že žalobca sa domáhala určenia neplatnosti závetu a príkazu na započítanie, ale z obsahu samotnej žaloby tiež vyplýva, že ide o skutkové otázky, na základe ktorých má byť následne posúdená relevantná právna otázka. Súd mal na základe uvedeného preto žalobcu vyzvať v zmysle § 129 CSP na doplnenie a opravenie podania v primeranej lehote. Žalobca má za to, že danom prípade nepochybne išlo o žalobu podľa § 194 Civilného mimosporového poriadku, ktorá bola procesne prípustná, a to aj za stavu, že na ňu nebol žalobca odkázaný dedičským súdom. Dovolateľ formuloval právnu otázku zásadného významu, a to či súd postupoval správne, keď predmetnú žalobu neposúdil vzhľadom na jej obsah a bez ďalšieho predmetnú žalobu žalobcu zamietol z dôvodu procesnej neprípustnosti? Podľa dovolateľa odvolací súd porušil jeho právo na spravodlivý proces vydaním arbitrárneho rozhodnutia, ktoré nebolo dostatočne odôvodnené. Arbitrárnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia je založená aj vyššie uvedenými skutočnosťami. Odvolací súd vec posúdil iba formálne, nezaoberal sa kľúčovými skutočnosťami potrebnými pre rozhodnutie vo veci, nevykonal potrebné dokazovanie, čím došlo k zásahu do základného práva žalobcu na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je nepresvedčivé a nepreskúmateľné.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že nevie, prečo je v tomto spore žalovaný, keď so spísaním závetu nemá nič spoločné. Ostatné uviedol už v predošlých vyjadreniach.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) skúmajúc splnenie procesných podmienok (§ 161 ods. 1 CSP v spojení s § 438 CSP) zistil, že v priebehu dovolacieho konania zomrel pôvodný žalovaný. Notárka prejednávajúca dedičstvo po pôvodnom žalovanom v konaní sp. zn. 26D/510/2025, Dnot 57/2025 zaslala súdu potvrdenie o okruhu dedičov, z ktorého vyplýva, že poručiťel zanechal závet a jedinou závetnou dedičkou je M. M., narodená X.X.XXXX, J. č. XXXX/X, K. a jediným zákonným dedičom je žalobca. V zmysle ustanovení § 438 ods. 1, § 61, § 63 ods. 1 a 2 CSP dovolací súd rozhodol o pokračovaní v konaní so závetnou dedičkou M. M. ako so žalovanou. Následne po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie dovolateľa je nielen prípustné, ale tiež dôvodné, a preto je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (rozhodnutia

najvyššieho súdu, sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017, 9Cdo/72/2020).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017, 9Cdo/72/2020).

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/72/2020).

9. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 ods. 1 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania.

10. Vyššie naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľ namietal arbitrárnosť postupu odvolacieho súdu, nedostatočnosť a nepreskúmateľnosť odôvodnenia jeho rozhodnutia, pričom obsahovo išlo o totožné námietky ako pri dovolacom dôvode nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 CSP. Dovolací súd sa preto osobitne nezaoberal prípustnosťou dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ale dovolací prieskum zamerail na skúmanie prípustnosti a dôvodnosti dovolania z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci.

13. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa

potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. Dovolací súd v prvom rade uvádza, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Je potrebné však zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne iba tá právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

16. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

17. Dovolateľ namietal, že napádaný rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia otázky procesnej prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti závetu, resp. určenie neplatnosti príkazu na započítanie. Rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na riešení práve tejto otázky, preto je dovolanie z tohto hľadiska procesne prípustné.

18. Podľa § 137 písm. d) CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

19. Podľa § 194 ods. 1 CMP ak rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby určenie spornej skutočnosti uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako jeden mesiac.

20. V zmysle citovaného § 194 ods. 1 CMP ak rozhodnutie sporu o dedičské právo (ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol), ktorý vznikol počas konania o dedičstve, závisí od posúdenia spornej skutkovej otázky, postupuje dedičský súd (notár ako súdny komisár) tak, že uznesením, po márnom pokuse o zmier, toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné odkáže, aby určenie spornej skutočnosti uplatnil žalobou, na podanie ktorej určí zároveň lehotu, nie kratšiu ako jeden mesiac. Úlohou dedičského súdu je identifikovať spornú skutočnosť, pričom túto identifikáciu je potrebné

vykonať tak, aby predmetom konania o žalobe bola (ak je to možné) výlučne otázka skutková, a nie otázka, ktorá zahŕňa aj právne posúdenie veci. Právne posúdenie sa má vykonať v konaní o dedičstve (v mimosporovom konaní). Dedičský súd vo výroku uznesenia podľa § 194 ods. 1 CMP, ktorým účastníka odkáže, aby určenie spornej skutočnosti uplatnil žalobou, formuluje žalobný petit, respektíve presne uvedie, čoho sa má žalobca domáhať. Žaloba na určenie spornej skutočnosti podľa § 194 ods. 1 CMP je žalobou na určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137 písm. d) CSP. (Smyčková, R., Števček, M., Löwy, A., Tomašovič, T. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2024. s. 719 - 723).

21. Obsah žaloby nie je tvorený výlučne žalobným návrhom (petitum), ale aj rozhodujúcimi skutkovými tvrdeniami - opísaním skutkového deja (causa petendi). Súd je viazaný petitom žaloby po obsahovej stránke a tento petit je potrebné vykladať v súvislosti so skutkovými tvrdeniami v žalobe. Súd má skúmať celý obsah podanej žaloby, nielen samotný žalobný návrh. (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 25. novembra 2020, sp. zn. 7Cdo/268/2019, publikované ako judikát R 14/2021). V odôvodnení tohto rozhodnutia dovolací súd konštatoval, že pri riešení procesnej prípustnosti žaloby podľa § 137 písm. c) CSP a/alebo podľa § 137 písm. d) CSP je nutné zaoberať sa otázkou, z akého právneho vzťahu žalobkyňa vyvodzuje v konaní ňou uplatňovaný nárok (t.j. predmet konania), následne tento vzťah dôsledne analyzovať a nakoniec správne vyhodnotiť a posúdiť po právnej stránke. Za účelom zabezpečenia podkladov, nevyhnutných pre tento postup, ukladá zákon žalobkyni povinnosť uviesť vždy už v žalobe rozhodujúce skutočnosti. Tie majú súdu umožniť, aby daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok analyzoval a právne kvalifikoval z aspektov významných tak pre posúdenie rôznych otázok procesnej povahy (napr. obsah žaloby, právomoc, príslušnosť, procesná subjektivita), ako aj pre prípadné posúdenie veci samej. Žalobkyňa je povinná svoj nárok skutkovo vymedziť, nemusí ho však právne vyhodnotiť a zdôvodniť (ak ho predsa len v žalobe právne posúdi, súd daným posúdením nie je viazaný). Je totiž vecou súdu, aby v zmysle zásady „iura novit curia“ podal právnu kvalifikáciu uplatňovaného nároku. Pre analýzu právneho vzťahu strán a posúdenie jeho povahy z hľadiska obsahu žaloby na prejednanie a rozhodnutie o nároku, ktorý žalobkyňa vyvodzuje z tohto právneho vzťahu, je tak rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú povahu majú práva a povinnosti strán tvoriace obsah právneho vzťahu (5Cdo/120/2017, 9Cdo/29/2024).

22. Otázka prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti závetu/listiny o vydedení bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu opakovane riešená. Za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), dovolací súd v rozhodnutí sp.zn. 9Cdo/73/2020 poukázal na rozhodnutie sp. zn. 6Cdo/54/2017, v ktorom súd riešil aj (právnu) otázku, či bolo možné uložiť podanie návrhu na určenie ne/platnosti závetu, keď dospel k záveru, že: „postupom podľa citovaného ustanovenia sa riešila v občianskom súdnom konaní predbežná otázka, významná pre konanie o dedičstve, či už išlo o spornú skutočnosť, od ktorej záviselo zistenie okruhu dedičov alebo zistenie poručiteľovho majetku a jeho dlhov. Rozhodnutím podľa ustanovenia § 175k ods. 2 OSP bolo možné uložiť aj podanie návrhu na určenie (ne)platnosti závetu (listiny o vydedení), pretože určenie, či závet (listina o vydedení) je alebo nie je platný, je súčasne určením existencie či neexistencie tohto závetu (listiny o vydedení), a teda jedným z predpokladov pre posúdenie, či určitá osoba je alebo nie je dedičom poručiteľa.

23. Prípustnosť žaloby o určenie neplatnosti závetu/listiny o vydedení aj za účinnosti CSP bola konštatovaná napr. v rozhodnutí sp.zn. 7Cdo/51/2022, v ktorom dovolací súd akceptoval argumentáciu odvolacieho súdu, podľa ktorej na posúdenie otázky platnosti závetu (listiny o vydedení) z hľadiska splnenia formálnych náležitostí je príslušný súd prejednávajúci dedičstvo s poukazom na to, že uvedené je nespornou právnou otázkou. Posúdenie platnosti závetu (listiny o vydedení) s ohľadom na spôsobilosť poručiťky na ich spísanie je však otázkou sporovou, ktorú nie je príslušný riešiť súd prejednávajúci dedičstvo, ale s prihliadnutím na § 194 ods. 1 CMP o určení tejto spornej skutočnosti rozhoduje súd na základe žaloby, na podanie ktorej súd prejednávajúci dedičstvo odkáže toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/131/1999, 2Cdo/26/2011 a 6Cdo/54/2017, ako aj nález Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 297/2012. I keď odvolací súd odkázal na rozhodovaciu súdnu prax počas účinnosti predchádzajúceho právneho predpisu, t. j. Občianskeho súdneho poriadku, dovolací súd

zdôraznil, že vzhľadom na aktuálnu úpravu v rámci procesných kódexov Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku možno uvedené právne závery aplikovať i na v súčasnosti riešené právne otázky.

24. Početná rozhodovacia prax dovolacieho súdu svedčí o tom, že žaloby o určenie neplatnosti závetu/listiny o vydedení sú procesne prípustným prostriedkom ochrany práv dotknutého dediča (por. rozhodnutia sp.zn. 1Cdo/93/2022, 9Cdo/73/2020, 6Cdo/196/2020, 4Cdo/1/2024, 5Cdo/123/2022, 1Cdo/224/2021, 2Cdo/21/2023, 9Cdo/92/2024, 5Cdo/116/2023, 8Cdo/77/2024).

25. Vychádzajúc z vyššie uvedených právnych názorov, dovolateľ dôvodne poukázal na to, že sa podanou žalobou síce formálne domáhal určenia neplatnosti závetu poručiťky a súčasne aj príkazu na započítanie, avšak v skutočnosti predmetná žaloba pozostávala z konkrétnych relevantných skutkových tvrdení a z nich implicitne vyplývajúcich skutkových otázok relevantných pre posúdenie právnej otázky platnosti závetu vo forme notárskej zápisnice. Žalobca v žalobe vymienil skutkové otázky relevantné pre vyriešenie platnosti závetu poručiťky, a to otázku započítania údajných darov poskytnutých žalobcovi zo strany poručiťky a súčasne absencie podpisov dvoch nezávislých svedkov na notárskej zápisnici.

26. Dovolací súd preto uzatvára, že posúdiac predmetnú žalobu žalobcu podľa jej obsahu je potrebné prijať záver, že žaloba je procesne prípustná podľa § 137 písm. d) CSP, nakoľko ide o žalobu na určenie právnej skutočnosti, ktorá vyplýva z osobitného zákona (§ 194 ods. 1 CMP). Príliš formalistický a reštriktívny výklad ustanovení § 137 písm. d) CSP a (§ 194 ods. 1 CMP bez zohľadnenia špecifických osobitostí prejednávaneho prípadu uplatnený v tejto veci súdmi nižších inštancií viedol k neprípustnému odmietnutiu prístupu k súdu, ktorý tvorí imanentnú zložku práva na spravodlivé súdne konanie.

27. Dovolací súd tak dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a zároveň dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (v riešení otázky prípustnosti určovacej žaloby, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, čím došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Preto bolo potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu zisteného pochybenia nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Povinnosťou súdu prvej inštancie bude opätovne meritorne posúdiť žalobou uplatnený nárok, pričom bude potrebné dôsledne rozlíšiť, či ide o situáciu, keď rozhodnutie sporu o dedičskom práve závisí iba na právnom posúdení skutočností, ktoré medzi účastníkmi nie sú sporné, čo patrí do právomoci notára prejednávajúceho dedičstvo (§ 193 ods. 1 CMP) a situáciu, keď rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, čo rieši súd v sporovom konaní (§ 194 ods. 1 CMP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.